

УДК 32.019.51:631:94(477)

DOI: 10.31651/2076-5908-2023-1-120-126

Kyrylo Mieliekiestsev

PhD (in History), Associate Professor of the Department of History of Ukraine and Special Branches of History, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnitsa, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4931-9576>

e-mail: k.melekestsev@donnu.edu.ua

AGRICULTURAL AND PEASANT IMAGES OF THE HISTORY OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF INFORMATION CONFLICT

Abstract. *The aim of the study is to highlight the place of “peasant” and “agrarian” images and senses in the scope of information warfare surrounding the history and modernity of Ukraine, identifying the main types and variants of the use of senses, the means and goals of informational influences related to them.*

The scientific novelty of the research results is based on the use of the latest sources on the Internet, attention to microhistory – the features of the emergence of new meanings and “memes” related to agrarian images/senses in Ukraine, and the synergy of historical research with linguistic and cultural research.

Research methodology includes content analysis of sources found on the Internet with the help of specific search operators in the Google search system and in-built systems of Twitter and Facebook social networks.

Conclusions: *The use of “agrarian” images in the information confrontation surrounding Ukraine and its history is a long-term historical phenomenon, internalized in the consciousness of a part of Ukrainian society. These images are used both in anti-Ukrainian and pro-Ukrainian propaganda, and at the modern stage they are becoming more “aggressive”, rather than simply being used for ridicule, as was the case in previous historical periods. The goals of Moscow-aligned forces are to mock the Ukrainians and intimidate the cityfolk with the “peasantry invasion” into cities; their means of propaganda include: news releases, Internet blogs, comments on social networks, cinema; they are most interested in the following periods of history: the era of the Romanov empire, the Ukrainian revolution (1917–1921), World War II, the current Moscow-Ukrainian war. The goals of the Ukrainian forces are to expose enemy propaganda, criticize their ideological opponents, entertain themselves with irony, and rally the powerbase; their means are mostly identical, except for classic TV and cinema-oriented filmmaking being secondary to newer forms of video content widespread over the Internet; their narratives touch upon the Medieval period, the period of collectivization in the USSR and the Holodomor, and, lastly, the current Muscovite-Ukrainian war.*

Key words: *agrarian history, foreign influence, information war, information warfare, history of Ukraine, neologisms, propaganda*

Кирило Мелекєсцев

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України та спеціальних галузей історичної науки, Донецький національний університет

імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4931-9576>

e-mail: k.melekestsev@donnu.edu.ua

АГРАРНІ ТА СЕЛЯНСЬКІ ОБРАЗИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Анотація. *Мета* – розкрити місце селянських та аграрних образів в інформаційному протистоянні навколо історії та сучасності України, визначивши основні види та варіанти використання образів, засоби та цілі пов'язаних із ними інформаційних впливів.

Наукова новизна результатів дослідження базується на використанні новітніх джерел у мережі Інтернет, увазі до мікроісторії – особливостях появ нових сенсів та «мемів», пов'язаних із аграрними образами в Україні, синергії історичного дослідження з лінгвістичними, культурологічними.

Методологія дослідження включає контент-аналіз джерел, винайдених в мережі Інтернет за допомогою уточнюючих пошукових операторів у пошуковій системі Google та внутрішньомережєвих системах соціальних мереж Twitter та Facebook.

Висновки: «Аграрні» образи у інформаційному протистоянні навколо України та її історії є тривалим історичним явищем, інтерналізованим у свідомості частини українського суспільства. Як у антиукраїнській, так і проукраїнській пропаганді ці образи використовуються, причому на сучасному етапі вони стають більш «агресивними», ніж просто глузливими, як у попередні історичні періоди. Цілі московських сил – глузування з українців та залякування містян «нашестьям селяків»; їх засоби пропаганди: випуски новин, блоги в мережі Інтернет, коментарі у соцмережах, кінематограф; найбільше цікавлять їх такі періоди історії, щодо яких проводиться пропаганда: доба імперії Романових, Українська революція (1917–1921 рр.), Друга світова війна, теперішня московсько-українська війна. Цілі українських сил – викриття ворожої пропаганди, критика своїх ідеологічних опонентів, розвага навколо іронізування, згуртування колективів; їх засоби здебільшого ідентичні, за винятком кінематографу; розкривають період середньовіччя, період колективізації та Голодомору, сучасну московсько-українську війну.

Ключові слова: аграрна історія, зовнішні впливи, інформаційна війна, інформаційне протистояння, історія України, неологізми, пропаганда.

Постановка проблеми. Серед різних аспектів українського буття та історії пропаганда торкається не лише конкретних подій, осіб, процесів, а й загальних характеристик українства. Історичне протиставлення колоніальними владами українського села з містами, які перетворювалися на центри колоніальних адміністрацій і, відповідно, поширення впливу представників імперського центру, призвело до формування тривалої та впливової зневажливої характеристики українців як цілковито неписьмених селян, а України – як аграрного придатку. В умовах мережі Інтернет для дослідників з'являються нові можливості переглянути використання «аграрних» образів у пропаганді щодо історії України та українства, в межах ширшого дослідження інформаційних впливів на сприйняття історії України.

Мета роботи – розкрити місце селянських та аграрних образів в інформаційному протистоянні навколо історії та сучасності України, визначивши основні види та варіанти використання образів, засоби та цілі пов'язаних із ними інформаційних впливів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційне протистояння Москви та України, включно з протистоянням навколо історії, ще з початку московського вторгнення у 2014 р. отримало особливий інтерес українських дослідників (істориків, політологів, соціологів, філологів, юристів), і цей інтерес лише зростає з часом. Проте саме вивчення образів України та українців в московській пропаганді є достатньо специфічною темою. На думку політолога П. Катеринчука, московська пропаганда підбирала певні образи для спланованої інформаційної війни з метою того, щоб сформувати у споживачів інформації (серед них і українців) хибне уявлення про європейську інтеграцію, революційні події, цінності¹.

Ще більш специфічним є огляд «селянських» і «аграрних» образів у пропаганді. М. Рябчук запропонував поділити наративи про українців в московській пропаганді на два специфічних образи: політичний, агресивний «бандерівець» та дурнуватий, сільський «хохол»². Радянський досвід формування таких наративів розкрила історикня К. Кузіна³, виділивши три напрями наративів: «українське селянство, яке протестувало проти колгоспної системи, маркувалося «куркульсько-петлюрівським елементом»; та частина українського суспільства, яка прагнула до справжнього суверенітету країни, таврувалася ... «петлюрівці», «бандерівці» (іноді із помилкою «бендеровци»); українським митцям, науковцям та політичним діячам загрожувало бути призначеними «українськими буржуазними націоналістами». Жодна з цих категорій не мала меж, що означало для пересічних українців небезпеку перетворитися на ворога будь-якого штибу»⁴.

¹ Katerynchuk P. Російська пропаганда як інструмент зовнішньополітичної стратегії щодо України. *ІППСС*. № 33-34(2016). 2017. С. 222–229.

² Рябчук М. “Хохли”, “малороси”, “бандери”: стереотип українця у російській культурі. *Наукові записки*. Вип. 1(81). ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. С. 170–194. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/riabchuk_khokhly.pdf

³ Кузіна К. Як агітаційно-пропагандистські кампанії легітимізували державний терор проти українців? *За Ідентичність і Незалежність. Війна Росії проти України: історичні передумови, геополітичні паралелі* / Відп. ред. В. Смолій; Київ: ТОВ «Видавництво “Кліо”», 2022. Книга 2. С. 1190–1203.

⁴ Кузіна К. Як створити «ворога»: дегуманізація українців радянським агітпропом. *Україна Модерна*. 22 лютого 2023 р. URL: <https://uamoderna.com/war/yak-stvoryty-voroha-dehumanizatsiia-ukrainsiv-radianskym-ahitpropom/>

Хоча темі загалом не вистачає спеціалізованих досліджень, але «селянських» образів у зображенні історії України також торкаються у своїх роботах дослідники та дослідниці А. Березовенко, Р. Демчук, О. Таран, М. Заяць, крім того тема все надалі отримує увагу в українських ЗМІ. Ці напрацювання та публікації оглядатимуться в основному матеріалі статті.

Виклад основного матеріалу. Московська антиукраїнська пропаганда використовує «сільську» тематику як серію негативних образів задля мобілізації власних людських ресурсів, а також для підйому бравади московських бійців (як реальних, так і інформаційних фронтів), зображаючи їх суперників як непрофесійних селян. Рекрутуючи собі агентів поміж українського населення московські сили намагаються протипоставити міщан і селян, апелюючи до перших, що, мов, «російськомовне місто» втрачає позиції («*селюки, що прорвалися в Київ, формують нову реальність*»), йдеться в довіднику для колаборантів⁵. Перетворення образу «селяка» з жартівливого, з якого можна кепкувати, на монструозний, яким можна залякати, помічають в сучасному московському кінематографі, порівнюючи радянську та нинішню адаптації «Днів Турбіних»: якщо раніше зображали бійців УНР як таких, що не знають нічого, крім сільського господарства, через що тікають лише почувши про наступ червоноармійців, то в новітній адаптації це небезпечно для нарочито «російського» міста загарбники, які чинять звірства, згадки про які не було в романі М. Булгакова⁶.

«Аграрні» образи характерні не лише для власне московської пропаганди про Україну, але й для українського внутрішнього споживання. Шукаючи згадки «селянського» образу українців в літературі у мережі Інтернет, то можна знайти немало московських закидів у бік України з образами «сільської» тематики, але ще більше знаходиться українського обговорення такої поведінки москвинів, при чому різних прошарків: від ключових пропагандистів до окремого «баріна в Малоросії» XIX ст.

Перший аспект цього явища стосується інтерналізації українцями свого бачення антиукраїнських наративів, які торкаються образів селянства. У дослідженні А. Березовенко представлені українські особові джерела, які зображають апологетів московської пропаганди в очах українців, як таких хто «зневажав цих селяків-хахлів, але його зневага була не злісна, а дивним чином поблажливо добродушна, як до недорозвинених дітей, але таки дітей». При чому, згідно з роботою авторки, подібні наративи українцями помічалися і в імперській, і в радянській, і в пострадянській часи, де в основі лежить ставлення носія мови центру імперії до носіїв мови «периферії»⁷. Акцентування на сільських образах України та українства як на негативних, образливих стали характерними для українського дискурсу, як наукового («*Радянський кінематограф створював або негативні образи українців (куркулів, бандерівців, поліцаїв), або кумедні (селюків-”хохлів”)*»⁸), так і в медійному («*Що ми маємо? Або серіальних селяків, які змивають сміття в унітаз. Або нескінченні спроби створити героїчного українця*»⁹). Образ «селяка» та «рагуля» навіть використовувався для образливої характеристики українських військових з боку представників українського шоу-бізнесу¹⁰. Тим часом блогосфера пов'язує образ селяка з

⁵ В рф випустили спеціальний довідник для проросійських зрадників і колаборантів. *АрміяInform*. 27 липня 2022 р. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/07/27/v-rf-vypustyly-speczialnyj-dovidnyk-dlya-prorosijskyh-zradnykiv-i-kolaborantiv/>

⁶ Крапивенко Д. «Найважливіше з мистецтв», що породило російську пропаганду. Як із радянського кіно виросла риторика Скабєєвої і Ко. *TEXTY.org.ua*. 11 квітня 2023 р. URL: <https://texty.org.ua/articles/109393/najvazhlyvishe-z-mystectv-sho-porodylo-rosijsku-propahandu-yak-iz-radyansko-ho-kino-vyroslo-rytoryka-skabyeuyevoyi-i-ko/>

⁷ Березовенко А. В. Після майдану 2014: образи України і Росії у російському політичному дискурсі. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України*. 2019. Випуск 3–4(95–96). С.272–294. С. 274

⁸ Демчук Р. В. Ментальність як ідентифікаційне поняття у матриці української культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2017. № 1. С. 28–33

⁹ Чиченіна Л. Петра — нова Антоніна. Чому образи українців у кіно вигадують за нас. *Детектор медіа*. 29 грудня 2021. URL: <https://detector.media/kritika/article/195196/2021-12-29-petra-nova-antonina-chomu-obrazu-ukraintsiv-u-kino-vygyaduyut-za-nas/>

¹⁰ Культререр К. Сніжана Єгорова цинічно обізвала українських воїнів селяками: «Повилазили, рагулі...». *Радіо Трек: НОВИНИ*. 22 вересня 2020 р. URL: https://radiotrek.rv.ua/news/snizhana_yegorova_tsynichno_obrazyla_ukrainskyh_voiniv_selyukamy_povylyazyly_raguli_video_255307.html

бажанням москвинів дегуманізувати противника (подібно до сталінської антиселянської пропаганди в кінематографі) та позбавити права на власну історію¹¹.

Крім власне московських діячів, образи села також були інтерналізовані як негативні власне українцями, навіть державними діячами. Серед прикладів – висловлювання у Facebook колишнього радника керівника ОП О. Арестовича, у яких він кличе опонентів його точки зору «селюками», заявляючи також, що «між свинопасами та Святославом обирає Святослава», таким чином нав'язуючи читачеві хибну дихотомію між повагою до середньовічної історії України та «селянством»¹². Інші представники ЗМІ «селюками» та «хитрими Паньками» величають переляканих сусідів (при чому міщан!), які не хочуть українізації та не знають історії України, але пам'ятають про радянських «хозяйственників», мислячи певними штампами, мов, московські ракети бомблять саме «українізовані» райони міст¹³. В обох випадках аргументи та особи опонентів авторів не пов'язані із селом. Це показує, що «селянство» вже перетворилися на інтерналізований українцями культурний код, у якому висловлюється «щось своє, українське, але при цьому з негативною конотацією» (сусіди недолугі – «вони селюки», не знають історії України – «свинопаси»). Враховуючи ключову значущість селянства для формування модерної української нації, такі висловлення можуть бути й явищем інтерналізованої українофобії.

Другий аспект українського споживання «сільської» пропаганди в інформаційному протистоянні це використання «аграрних» образів українцями (навіть початково образливих образів) для позитивного змалювання історії української держави. Характерно, що шлях до українських позитивних образів почався з іронії над негативними образами. В онлайн-словнику українського сленгу SlangZone було зафіксовано слово «агрорейх», визначаючи слово і виводячи його етимологію з українського кепкування над, з одного боку, спробами оголосити історію України й український патріотизм «фашистськими», а з іншого – принизити українців як «селянську» націю: «*Агрорейх – жартівлива назва України, складається з 2-х частин, агро — якое з грецької це перекладається як сільськогосподарський (натяк на топові позиції експорту України) і рейх — з німецької «імперія». Сама назва — наслідок багаторічних дискусій і російського шовінізму, який з 2014 звинувачує Україну у нацизмі (звідси частина рейх) і принижує її (типу, «шо ви хлібороби можете?»)*» (авторська орфографія збережена). Редакторами онлайн-словника також наводяться приклади використання вищезгаданого слова в українській блогосфері, для зображення як реальних економічних успіхів України в питаннях сільського господарства, так і жартівливих «вихвалень» таємними інтригами України, в яких її звинувачують на Москві та серед прихильників 45-го американського президента Дональда Трампа¹⁴.

Сутність цього явища була влучно визначена дослідницями лінгвістики О. Таран та М. Заяць як «лінгвокреативний вибух», що проявився у створенні неологізмів шляхом контамінації існуючих слів чи частин слів¹⁵. Хоча дослідниці пов'язують появу неологізмів із повномасштабним московським вторгненням у 2022 р., але першоджерела з соціальних мереж можуть продемонструвати нам використання слова «агрорейх» для характеристики України і в попередні періоди московсько-української війни: у 2017 р. обговорював із українським волонтером у соцмережі Twitter вищеописане явище Д. Кулеба¹⁶. Образ «агрорейху» набув не лише розважального змісту (жартівливий, сатиричний), але й спонукає до колективного залучення підтримувати український агросектор, ЗСУ, цікавитися історією

¹¹ Мирович М. Глупые селюки, несостоявшееся государство: российские мифы про украинцев и Украину 24 канал. 5 сентября 2019 г. URL: https://24tv.ua/ru/glupyie_selyuki_nesostoyavsheesya_gosudarstvo_rossiyskie_mifyi_pro_ukraintsev_i_ukrainu_n1314838

¹² Редакція. Олексій Арестович назвав противників перейменування України «довбанями селюками» з блідою спірохетою. *Український репортер*. 09 вересня 2021. URL: <https://ukrreporter.com.ua/suspilstvo/oleksij-arestovych-nazvav-protivnykiv-perejmenuvannya-ukrayiny-dovbanymy-selyukamy-z-blidoyu-spirohetoyu.html>

¹³ Катраник Д. Славчання полтавських селюків на «російську велич». *Останній Bastion*. 12 лютого 2022 р. URL: https://bastion.tv/skavchannya-poltavskih-selyukiv-na-rosijsku-velich_n52486

¹⁴ Tailor G. Агрорейх що це? *SlangZone*. 06 березня 2023 р. URL: <https://www.slangzone.net/word/Агрорейх>

¹⁵ Таран О., Заяць М. Комп'ютерний контент-аналіз інтернет-мемів про російсько-українську війну 2022 року. *Studia Linguistica*, 2022. Вип. 21. С. 57–67 DOI: <https://doi.org/10.17721/StudLing2022.21.57-67>

¹⁶ Kuleba D. *Twitter*. 25 липня 2017 р. URL: <https://twitter.com/DmytroKuleba/status/889938207307071488>

розвитку традицій сільськогосподарської праці в Україні. Прикладом такого позитивного використання образу стає канал новин Boroshno News, що активно використовує образ у просуванні вищеописаних змістів¹⁷, а також у волонтерській діяльності, розпродаючи відповідну символіку для збору коштів на підтримку українських військових¹⁸.

Негативні образи українського села українцями перетворюються на вшанування особливих сільських традицій та історії країни, борються зі спробами приховувати своє походження, цуратися сільських родичів і мови. «Ренесансом» для відновлення поваги до українського селянства стала, на диво, така нібито «міська» новинка як Інтернет, що дозволив багатьом українцям з різних куточків країни продемонструвати своє життя, креативність, культуру. Серед прикладів нового, позитивного переосмислення «селянської культури» – гурт з смт на Харківщині “Курган і Агрегат”, який збирає повні зали, гордо називають себе селюки, розмовляють та співають суржилом, сільські відеоблогери такі як Даша Євтюх та «Я і мої кози», «Сільські історії ШоТам», «Old Khata Project», «Броди online». Ренесанс села в такому стилі протипостовляється періоду колективізації та Голодомору, в ході якого українське село занепало, більшість населення стала містянами¹⁹. Образи «колхозників» і «селюків» використовуються для самоідентифікації українськими воїнами, що стоять на бороні України, а відомим символом українського супротиву агресії став трактор, який транспортує полишений окупантом танк та іншу техніку²⁰.

Висновки. «Аграрні» образи у інформаційному протистоянні навколо України та її історії не є новітнім явищем, – навпаки, їх негативна конотація вже інтерналізована у, як мінімум, частині українського суспільства. Великою зміною у використанні «аграрних» образів за сучасності, в порівнянні з радянським та імперським періодами, є значно більша «зубастість», небезпечність образу, при чому це проявляється як у антиукраїнській, так і проукраїнській пропаганді.

По-перше, московські суб’єкти інформаційного протистояння використовують «аграрні» образи як для (старого вже, з імперських і радянських часів) глузування, дискредитації українства («селюки», «рагулі», «миколи», «свині»), так і для залякування своєї аудиторії («селюки захоплюють міста», «село ріже російських людей»). Серед засобів: випуски новин, блоги в мережі Інтернет, коментарі у соцмережах, кінематограф, що зачіпляє історію України. Ключові періоди історії, щодо яких проводиться пропаганда: доба імперії Романових (коли «російський барін їздив Малоросією»), Українська революція (1917–1921 рр.), Друга світова війна, теперішня московсько-українська війна.

По-друге, українські сили використовують «аграрні» образи у двох конотаціях: негативній і позитивній. Негативний дискурс щодо «аграрних» образів представлений або з усвідомленням московської пропаганди та висловленням незгоди з нею, комплексів щодо дискредитації українства шляхом зведення до лише «селянства», або, у зв’язку з вищезгаданими комплексами, інтерналізована ненависть до всього «селянського», характеристика власних опонентів як «селюків». Позитивний дискурс представлений бажанням «знов відкрити» історію українського села, культури селянства для більшості населення України, а також іронією щодо власної «аграрності», яка тим не менш не заважає інформаційним опонентам України звинувачувати нібито «відсталу» країну у різноманітних інтригах, шпигунстві, створенні страшного режиму. Їх засоби здебільшого ідентичні, але місце телевізійних фільмів та кіно на великому екрані займає відео-контент новітнього формату у мережі Інтернет. Ключові періоди історії, які розкривають ці інформаційні впливи: середньовіччя, період колективізації та Голодомору, сучасна московсько-українська війна.

¹⁷ Boroshno News. *Instagram*. 2023. URL: <https://www.instagram.com/boroshnnews/>

¹⁸ Boroshno News. Аукціон на стікери Жорна Агрорейху. *MGB*. 2022. URL: <https://maxgamevalue.com/ua/product/стікери-на-жорна-агрорейху/>

¹⁹ Леонова Т. Геноцид українців: непокаране зло обов’язково повертається. *Суспільне Культура*. 26 листопада 2022 р. URL: <https://suspihne.media/325310-genocid-ukrainciv-nepokarane-zlo-obovazkovo-povertaetsa/>

²⁰ Братушак О., Реуцький К. “Треба вижигати Москву”. Як “група селюків” біла росіяні в Ізюмі. *Українська правда*. 21 жовтня 2022 р. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/10/21/7372824/>

References

1. Berezovenko, A. (2019). *Pislia maidanu 2014: obrazy Ukrainy i Rosii u rosiiskomu politychnomu dyskursi* [After the Maidan 2014: the images of Ukraine and Russia in Russian political discourse]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. [Scientific notes of the Institute of Political and Ethnonational Studies named after I. F. Kuras NAS of Ukraine]*, 3–4 (95–96), 272–294. [in Ukrainian].
2. Boroshno News. (2022). *Auktsion na stikery Zhorna Ahroreikhu* [Auction for Millstones of the Agroreich themed stickers]. *MGB*. Retrieved from: <https://maxgamevalue.com/ua/product/стикери-на-жорна-агрорейху/> [in Ukrainian].
3. Boroshno News. (2023). *Instagram*. Retrieved from: <https://www.instagram.com/boroshnonews/> [in Ukrainian].
4. Bratushchak, O. & Reutskyi, K. (2022, October 21). “*Treba vyzhyhaty Moskvu*”. *Yak “hrupa seliukiv” byla rosiian v Iziumi*. [“Moscow must be burned.” How a “group of peasants” beat the Russians in Izyum]. *Ukrainska pravda. [Ukrainian truth]*. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/10/21/7372824/> [in Ukrainian].
5. Chychenina, L. (2021, January 29). *Petra — nova Antonina. Chomu obrazy ukraintsiv u kino vyhaduiut za nas* [Petra is the new Antonina. Why are images of Ukrainians in the movies made up for us]. *Detektor media. [Media detector]*. Retrieved from: <https://detector.media/kritika/article/195196/2021-12-29-petra-nova-antonina-chomu-obrazy-ukraintsiv-u-kino-vyhaduyut-za-nas/> [in Ukrainian].
6. Demchuk, R. (2017). *Mentalnist yak identyfikatsiine poniattia u matrytsi ukrainskoi kultury* [Mentality as a question of identification in the matrix of Ukrainian culture]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv. [Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts]*, 1, 28–33. [in Ukrainian].
7. Katerynychuk, P. (2017). *Rosiiska propahanda yak instrument zovnishnopolitychnoi stratehii shchodo Ukrainy* [Russian propaganda as a tool of foreign policy strategy regarding Ukraine]. *Istoriyko-politychni problemy suchasnoho svitu. [Historical and political problems of the modern world]*, 33–34, 222–229. DOI <https://doi.org/10.31861/mhpi2016.33-34.222-229>
8. Katranyk, D. (2022, February 12). *Skavchannia poltavskykh seliukiv na «rosiisku velych»*. [The longing of the Poltava peasants for “Russian greatness”]. *Ostannii Bastion. [Last Bastion]*. Retrieved from: https://bastion.tv/skavchannya-poltavskih-selyukiv-na-rosijsku-velich_n52486 [in Ukrainian].
9. Krapyvenko, D. (2023). “*Naivazhlyvishe z mystetstv*”, *shcho porodylo rosiisku propahandu. Yak iz radianskoho kino vyroslo rytoryka Skabieievoi i Ko*. [“The most important of the arts”, which gave rise to Russian propaganda. How the rhetoric of Skabeeva and Co. grew out of Soviet cinema]. *TEXTY.org.ua*. Retrieved from: <https://texty.org.ua/articles/109393/najvazhlyvishe-z-mystectv-sho-porodylo-rosijsku-propahandu-yak-iz-radianskoho-kino-vyroslo-rytoryka-skabyeyevoyi-i-ko/> [in Ukrainian].
10. Kuleba, D. (2017, July 25). *Monopolno volodiemo unikalnoiu transkordonnoiu tekhnolohiieiu - pidkup hrechkoiu vybortsiv ta chleniv vyborchyykh komisii v bud-iakomu kutochku svitu* [We have a monopoly on a unique cross-border technology - bribery of voters and members of election commissions in any corner of the world]. *Twitter*. 25 lypnia 2017 r. Retrieved from: <https://twitter.com/DmytroKuleba/status/889938207307071488> (in Ukrainian).
11. Kultreger, K. (2020, September 22). *Snizhana Yehorova tsynichno obizvala ukrainskykh voinv seliukamy: «Povylazyly, rahuli...»* [Snezhana Yehorova cynically called the Ukrainian soldiers peasants: “Here they come, the peasantry...”] *Radio Trek: NOVYNY*. Retrieved from: https://radiotrek.rv.ua/news/snizhana-yehorova-tsynichno-obizvala-ukrainskykh-voinv-selyukamy-povylazyly-rahuli-video_255307.html [in Ukrainian].
12. Kuzina, K. (2022). *Yak ahitatsiino-propahandystski kampanii lehitymizували derzhavnyi teror proty ukraintsiv?* [How did agitation-propaganda campaigns legitimize state terror against Ukrainians?] *Za Identychnist i Nezalezhnist. Viina Rosii proty Ukrainy: istorychni peredumovy, heopolitychni paraleli*, 2, 1190–1203.
13. Kuzina, K. (2022, February 22). *Yak stvoryty «voroha»: dehumanizatsiia ukraintsiv radianskym ahitpropom* [How to create an “enemy”: the dehumanization of Ukrainians by Soviet agitprop]. *Ukraina Moderna. [Ukraine Modern]*. Retrieved from: <https://uamoderna.com/war/yak-stvoryty-voroha-dehumanizatsiia-ukraintsiv-radianskym-ahitpropom/>
14. Leonova, T. (2022, November 26). *Henotsyd ukraintsiv: nepokarane zlo obov'iazkovo povertaietsia*. [Genocide of Ukrainians: unpunished evil is bound to return]. *Suspilne Kultura*. Retrieved from: <https://suspilne.media/325310-genocid-ukrainciv-nepokarane-zlo-obovazkovo-povertaetsia/> (in Ukrainian).

15. Mirovich, M (2019, September 5) *Glupye seliuki nesostoivsheesia gosudarstvo rossiiskie mify pro ukrainsev i Ukrainu*. 24 kanal. [Stupid Selyuks failed state Russian myths about Ukrainians and Ukraine]. Retrieved from: https://24tv.ua/ru/glupye_selyuki_nesostoyavsheesya_gosudarstvo_rossiyskie_mify_pro_ukrainsev_i_ukrainu_n1314838 (in Russian).
16. Redaktsiia (2021, September 9). *Oleksii Arestovych nazvav protyvnykiv pereimenuvannia Ukrainy "dovbanymy seliukamy" z blidoiu spirokhetoiu*. [Oleksiy Arestovych called the opponents of the renaming of Ukraine "dummy peasants" with a pale spirochete]. *Ukrainskyi reporter*. [Ukrainian reporter]. Retrieved from: <https://ukrreporter.com.ua/suspilstvo/oleksij-arestovych-nazvav-protyvnykiv-pereimenuvannya-ukrayiny-dovbanymy-selyukamy-z-blidoiu-spirohetoju.html> [in Ukrainian].
17. Riabchuk, M (2016). "Khokhly", "malorosy", "bandery": stereotyp ukraintsia u rosiiskii kulturi ["Khokhly", "Little Russians", "Banderites": the stereotype of a Ukrainian in Russian culture]. *Naukovi zapysky*. [Proceedings], 1 (81), 170–194. Retrieved from: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/riabchuk_khokhly.pdf
18. Tailor, G. (2023, March 06). *Ahroeikh shcho tse?* [AgroReich – what is it?] *SlangZone*. 06 березня 2023 р. Retrieved from: <https://www.slangzone.net/word/Агропейх> [in Ukrainian].
19. Taran, O. & Zaiats, M. (2022). *Kompiuternyi kontent-analiz internet-memiv pro rosiisko-ukrainsku viinu 2022 roku* [Computer Content Analysis of Memes about the russian-Ukrainian war in 2022] *Studia Linguistica*. [Study Linguistics], 21, 57–67. DOI: <https://doi.org/10.17721/StudLing2022.21.57-67> [in Ukrainian].
20. V rf vypustyly spetsialnyi dovidnyk dlia prorosiijskykh zradnykiv i kolaborantiv [The Russian Federation issued a special guidebook for pro-Russian traitors and collaborators]. (2022, July 27). *Armiiainform*. [Army Information]. Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2022/07/27/v-rf-vypustyly-speczialnyj-dovidnyk-dlya-prorosijjskykh-zradnykiv-i-kolaborantiv/> [in Ukrainian].

Надійшла до редакції / Received: 19.04.2023
Схвалено до друку / Accepted: 02.06.2023